

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Gendtse Waard, gemeente Lingewaard

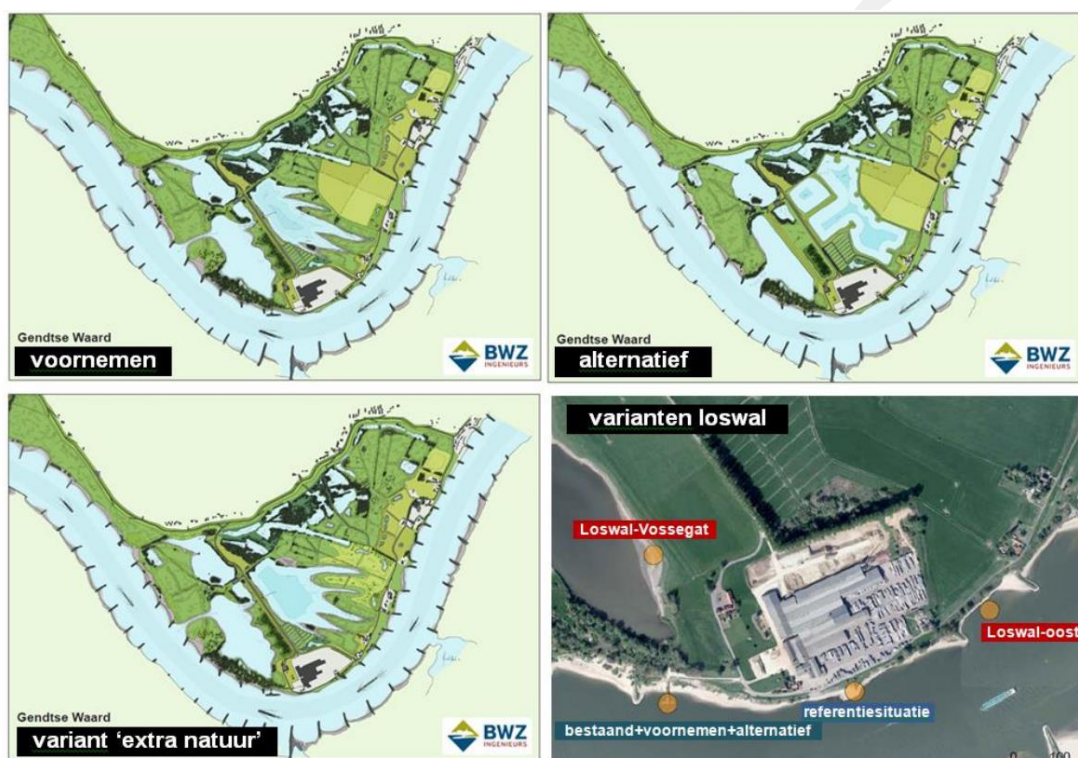
Voorlopig toetsingsadvies over het milieueffectrapport

26 juni 2019 / projectnummer: 3263

1 Advies in het kort

De gemeente Lingewaard, K3Delta en steenfabriek De Zandberg willen het westelijk deel van de Gendtse Waard integraal herinrichten (220 hectare groot, zie figuur 1), waardoor zandwinning mogelijk wordt en de steenfabriek kan uitbreiden. Voordat de gemeenteraad van Lingewaard (bestemmingsplan) en de provincie Gelderland (ontgrondingsvergunning) hierover besluiten zijn de milieugevolgen onderzocht in een milieueffectrapport (MER). De provincie heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage vooruitlopend op de ontwerpbesluiten nu al gevraagd het MER te beoordelen. Hierdoor kan bij het opstellen van de ontwerpbesluiten al rekening gehouden worden met het advies van de Commissie.

Figuur 1, overzicht voornemen, alternatief, de variant en de vier onderzochte loslocaties (bron MER).

Hoe beoordeelt de Commissie het MER?

Het project ligt in natuurgebied de Gelderse Poort. Het rapport besteedt daarom extra aandacht aan het beperken van milieueffecten in dit bijzondere natuurgebied. Voorbeelden zijn de doorontwikkeling van natuur in de voorkeursvariant, het zo veel mogelijk gebruiken van elektrisch aangedreven materieel en rekening houden met voor natuur belangrijke periodes, zoals het broedseizoen.

De Commissie vraagt desondanks nog aandacht voor een betere en complete beschrijving van de natuureffecten. Ook effecten op landschap en cultuurhistorie, grondwater, rivierkunde en dijkstabiliteit zijn nog niet compleet beschreven en de samenvatting is niet voldoende. Zij adviseert het MER op deze essentiële punten aan te (laten) passen voorafgaand aan de besluiten over het project. Hierdoor kan het milieubelang volwaardig worden meegewogen bij de besluiten over het project. In hoofdstuk 2 licht de Commissie dit verder toe.

De Commissie gaat in dit advies uit van de in het MER beschreven keuzes, uitgangspunten en maatregelen (zoals bijvoorbeeld elektrisch aangedreven materieel en 's nachts geen werkzaamheden). Indien dit later mocht wijzigen – in de nog op te stellen (ontwerp)besluiten – dan moeten de milieugevolgen hiervan nog verwerkt worden in het MER.

Waarom m.e.r. en een advies door de Commissie m.e.r.¹

Aan het realiseren én plannen van activiteiten met grote milieugevolgen – in dit geval een ontgroning (C16.1), een landinrichtingsproject (D9), een loswal (C4 of D4) en een rivierkundig project (D3.2) – is de verplichting verbonden om eerst een milieueffectrapport (MER) op te stellen, zodat voorafgaand aan de besluitvorming rekening gehouden kan worden met het milieubelang. Voor deze ontgroning moet het bestemmingsplan worden aangepast en een ontgrondingsvergunning worden verleend. De aan deze besluiten verbonden gevolgen voor onder meer klimaat, landschap, leefomgeving, natuur en veiligheid moeten daarom in een gecombineerd plan- / project-MER onderzocht worden.

De onafhankelijke Commissie m.e.r. is bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. De Commissie schrijft geen milieueffectrapporten. Dit doet de initiatiefnemer, dit is in dit geval het College van burgemeester en wethouders van Lingewaard voor het bestemmingsplan én K3Delta samen met steenfabriek De Zandberg voor de vergunningen. Het bevoegd gezag besluit. Dit is in dit geval de gemeenteraad van Lingewaard voor het bestemmingsplan en Gedeputeerde Staten van Gelderland voor de ontgrondingsvergunning. De staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat besluit later over de Watervergunning.

2 Toelichting op het advies

2.1 Natuur

2.1.1 Algemeen

Het project ligt in natuurgebied de Gelderse Poort. Het rapport besteedt daarom bijzondere aandacht aan het beperken van milieueffecten in dit bijzondere natuurgebied. Het MER beschrijft ook hoe natuurwaarden in de eindfase – na afloop van de ontgroning – versterkt kunnen worden. In dit kader vindt de Commissie het opvallend dat drie alternatieven, namelijk 'het voornemen', 'de variant 'extra natuur' en de 'voorkeursvariant doorontwikkeld extra natuur' allen dezelfde positieve score hebben², terwijl de natuurvarianten juist ontwikkeld zijn om negatieve effecten op natuur te voorkomen en zoveel mogelijk positieve effecten op natuur te realiseren. Dit wordt veroorzaakt door de gehanteerde (sub)criteria en de grove klasseindeling in het MER.³ Het is daardoor onduidelijk in welke mate de extra natuurmaatregelen in de alternatieven tot extra natuurwinst leiden. Dit inzicht kan van belang zijn bij de besluitvorming hierover.

¹ De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies en via deze link [3263](#), of door dit nummer op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

² Zie hiervoor bijvoorbeeld de overzichtstabel van effecten in de samenvatting, pagina 5 van het MER en pagina 243.

³ Door de gekozen criteria en de grove klasseindeling scores volgens het MER het voornemen en de alternatieven met extra natuur gedrieën in gelijke mate positief op natuur.

De Commissie adviseert daarom voorafgaand aan de besluitvorming in een aanvulling op het MER de natuurscores van de alternatieven 'voornemen', 'variant extra natuur' en 'voorkeursvariant doorontwikkeld extra natuur' duidelijker te onderbouwen en meer onderscheidend te presenteren.

Naast een algemene beschrijving van de effecten op natuur is ook specifieke informatie nodig over beschermde natuurgebieden (Natura2000 en het Gelders Natuurnetwerk) en over soorten. Dit om onnodige natuurschade te voorkomen én om zicht te krijgen op uitvoerbaarheid van het plan en noodzakelijke maatregelen om te voldoen aan de natuurbeschermingsregelgeving. De Commissie vindt deze informatie in het MER en de bijbehorende natuurtoets (waarin ook een Passende beoordeling is opgenomen) nog niet toereikend. Hieronder licht zij dit toe.

2.1.2 Natura 2000 gebied Rijntakken

Passende beoordeling

De Commissie heeft de volgende kanttekeningen bij de Passende beoordeling:

- in het rapport zijn storingsfactoren gebruikt om de effecten te beschrijven op soorten en habitattypen, waarvoor instandhoudingsdoelstellingen gelden in Natura 2000-gebied Rijntakken. Voor een gedeelte van de factoren is goed onderbouwd waarom deze geen rol spelen of is waarom ze niet in het onderzoek zijn betrokken. Voor andere mogelijk relevante factoren – zoals bijvoorbeeld verdroging, vernatting en verontreiniging – is echter niet onderbouwd waarom deze buiten het onderzoek zijn gehouden;
- de conclusies over effecten op bijvoorbeeld vogels zijn verbonden aan de tijdelijkheid van effecten. In de natuurtoets is echter niet goed onderbouwd wat de periode is waarbinnen deze effecten kunnen optreden, en waarom dit niet zal leiden tot aantasting van de natuurlijke kenmerken van het gebied;
- de effectbeschrijving is sterk gericht op het 'aantasten' cq 'aanleggen' van bijzondere vegetaties en leefgebieden (zogenaamde habitattypen). De Commissie mist in dit kader een beschouwing over de invloed van stimulatie van rivierkundige processen op natuurontwikkeling. Denk hierbij aan de natuurlijke ontwikkeling van oppervlakte en areaal van specifieke habitattypen;
- stikstofdepositie (zie hiervoor de volgende paragraaf);
- cumulatieve effecten van dit plan met andere plannen, projecten en activiteiten in het studiegebied zijn niet beschreven.⁴

Door dit alles is geen goede afweging mogelijk door de gemeente Lingewaard en de provincie Gelderland over de aanvaardbaarheid van de natuureffecten en over gewenste (aanvullende) mitigerende maatregelen. Hierdoor treedt mogelijk ook onnodige natuurschade op of worden positieve effecten van maatregelen onderschat.

De Commissie concludeert dat hierdoor op dit moment niet duidelijk is of aantasting van de natuurlijke kenmerken van het Natura2000 gebied Rijntakken kan worden uitgesloten⁵ en wat de bijdrage kan zijn aan het versterken van de natuurlijke kenmerken.

⁴ In bijlage 1 van de natuurtoets is wel terecht aangegeven dat het noodzakelijk is de cumulatieve effecten te onderzoeken. Het onderzoek ontbreekt echter.

⁵ Indien dit niet het geval is zijn meer (mitigerende) maatregelen nodig of moet de zogenaamde ADC-toets doorlopen worden. Dit houdt op grond van art. 2.8, vierde lid, van de Wet natuurbescherming respectievelijk in:

- A: zijn er Alternatieve oplossingen voor een project of handeling? Inclusief locatiealternatieven.

De Commissie adviseert voorafgaand aan de besluitvorming in een aanvulling op het MER de Passende beoordeling aan te passen op basis van bovenstaande. Hiermee wordt duidelijk op welke wijze aantasting van de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied Rijntakken kan worden uitgesloten en wat de bijdrage kan zijn aan het versterken van de natuurlijke kenmerken.

Stikstofdepositie

De Commissie vraagt aandacht voor de uitgangspunten die gebruikt zijn bij de in de natuurtoets berekende stikstofdepositie op kwetsbare natuur. Deze zijn deels onduidelijk.⁶ In het MER wordt gesteld dat alle aanvoer van klei en grond (inclusief vrachtwagenbewegingen, heftruckbewegingen en scheepvaartbewegingen⁷) reeds vergund is en derhalve geen onderdeel hoeft uit te maken van de berekende emissies door het onderhavige project. De Commissie kan dit niet verifiëren. Het MER, het luchtkwaliteitsonderzoek en de natuurtoets lichten dit verder namelijk niet toe. Ook onduidelijk is hoe werkzaamheden die verband houden met de nu voorgestelde herinrichting van het gebied zijn meegenomen. Hierdoor treedt mogelijk een onderschatting van de stikstofdepositie op.

De conclusie van de natuurtoets dat aantasting van de natuurlijke kenmerken van het Natura2000 gebied Rijntakken met zekerheid kan worden uitgesloten is volgens de Commissie daarmee niet voldoende onderbouwd.

De Commissie adviseert voorafgaand aan de besluitvorming in een aanvulling op het MER de Passende beoordeling aan te passen, zodat aantasting van de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebieden door stikstofdepositie met zekerheid kan worden uitgesloten. In de Passende beoordeling kunnen mitigerende maatregelen worden meegenomen.

Indien mitigerende maatregelen worden meegenomen kunnen de recente uitspraken van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State omtrent het Programma Aanpak Stikstof (PAS) van belang zijn. Het is, in het licht van deze uitspraken, op dit moment niet duidelijk welke type mitigerende maatregelen kunnen worden meegenomen:

- Brongerichte maatregelen zijn waarschijnlijk onder omstandigheden nog toegestaan. Let op: autonome ontwikkelingen, zoals het voldoen aan geldende wet- en regelgeving, mogen hierbij niet meegenomen worden.
  - Intern salderen met brongerichte maatregelen: Salderen binnen het voornemen is waarschijnlijk nog toegestaan. Denk hierbij aan het nemen van extra bronmaatregelen binnen een eigen bedrijf of het uit productie nemen van landbouwgrond ten behoeve van het plan.

-
- D: zijn er Dwingende redenen van groot openbaar belang waarom het project toch gerealiseerd moet worden?
  - C: welke Compenserende maatregelen worden getroffen om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft?

⁶ Zie voor de uitgangspunten paragraaf 4.3.1 van de natuurtoets. De natuurtoets geeft elders aan dat er stroomdalgraslanden zijn in het gebied, die gevoelig zijn voor stikstofdepositie, deze lijken niet betrokken bij de uitgangspunten voor bepaling van de effecten van stikstofdepositie. De depositiegetallen en conclusies verschillen bovendien op onderdelen met het luchtkwaliteitsonderzoek.

⁷ Ook scheepvaartemissies die verband houden met de afvoer van zand zijn deels buiten beschouwing gelaten. Het luchtkwaliteitsonderzoek geeft op pagina 11 aan dat maximaal 5 minuten emissie per schip is toegerekend aan dit plan. Niet onderbouwd is waarom de overige emissies van de schepen gedurende het vaartraject nabij het project buiten beschouwing zijn gelaten.

- Extern salderen met brongerichte maatregelen: Salderen met een bron elders is nu weer toegestaan buiten het PAS om. Denk hierbij aan het inzetten van ruimte van stoppers of het verplaatsen van een bedrijfslocatie.⁸
- Gebiedsgerichte maatregelen: Het nemen van gebiedsgerichte maatregelen (zoals plaggen) kan waarschijnlijk niet als mitigerende maatregel worden gezien. Het is namelijk in de praktijk niet mogelijk de wetenschappelijke zekerheid te krijgen dat deze maatregelen tijdig effectief zijn.

De Commissie adviseert de ontwikkelingen rond de regelgeving over stikstofdepositie in natuurgebieden nauwlettend te volgen.

Grasetende watervogels

Ganzen en smienten gebruiken op graslanden in de Gendtse Waard als voedselgebied. Voor het totaal van alle grasetende watervogels in het gehele Rijntakkegebied is de grens van het beschikbare voedsel binnen de grenzen van het Natura 2000-gebied bijna bereikt.⁹ Ontwikkelingen binnen het Natura 2000-gebied, waaronder inrichtingsmaatregelen ten behoeve van natuur, verminderen het voedselaanbod nog verder.¹⁰ Op dit moment is niet duidelijk of nog voldoende voedsel beschikbaar is om de instandhoudingsdoelstellingen van alle soorten grasetende watervogels te behalen en/of vast te houden.

Het onderhavige plan zorgt eveneens voor een verdere afname van de oppervlakte productiegroenland. Duidelijk moet zijn dat het behalen van de instandhoudingsdoelen niet in gevaar komt door het onderhavige plan zelf én rekening houdend met cumulatieve effecten van andere plannen en projecten. Dit is nu onzeker, omdat zonder nadere onderbouwing wordt gesteld dat deze dieren elders in het Natura 2000-gebied voldoende vervangend voedselgebied kunnen vinden.

De Commissie adviseert voorafgaand aan de besluitvorming in een aanvulling op het MER de voedselbeschikbaarheid voor grasetende watervogels in het Rijntakkegebied samen te vatten, zodat duidelijk is dat het behalen en/of vasthouden van de instandhoudingsdoelen (ook in cumulatie) niet in gevaar komt. Mocht voedselbeschikbaarheid kritisch zijn, laat dan zien op welke alternatieve wijze hiermee omgegaan kan en zal worden.

2.1.3 Soorten

Het MER geeft aan dat om de effecten op beschermde dier- en plantensoorten (die op grond van de Wet Natuurbescherming zijn beschermd) te verzachten wordt gewerkt conform de door de staatssecretaris van LNV goedgekeurde gedragscode 'Zorgvuldig winnen'¹¹. Gezien de lange looptijd van de ontwikkelingen vindt de Commissie de gedragscode een goede oplossing voor situaties waarbij natuurwaarden in het rivierengebied dynamisch zijn. Omdat

⁸ Het verbod op extern salderen is onverbindend verklaard. Er kan extern worden gesaldeerd met een bedrijf dat: op 1 juli 2015 geen stikstofdepositie veroorzaakte, of op 1 juli 2018 nog stikstofdepositie veroorzaakte, of binnen één kilometer afstand van een Natura 2000-gebied staat.

⁹ Zie hiervoor bijvoorbeeld: van den Bremer L., Nienhuis J., van Winden E., van Roomen M., van Winden E. & Voslamber B. 2016. Draagkracht voor foeragerende ganzen en smienten in het Natura 2000-gebied Rijntakken. Sovon-rapport 2016/29. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen

¹⁰ Zo stelt de natuurtoets dat effecten op instandhoudingsdoelen van niet-broedvogels kunnen worden uitgesloten omdat er voldoende alternatief leefgebied is. Dit wordt nergens aangetoond. Het feit dat de natuurtoets aangeeft dat verstoring van leefgebied in het weekend minder groot is, vindt de Commissie in dit kader minder relevant.

¹¹ Op de site van Rvo staan de [gedragscode](#) en het [goedkeuringsbesluit](#) de staatssecretaris van LNV.

volgens de gedragscode wordt gewerkt is nu geen inventarisatie van de huidige situatie uitgevoerd. Daardoor is nu niet duidelijk welke natuurwaarden aanwezig zijn op het moment van de ingreep, waardoor effecten en benodigde maatregelen op dit moment lastig te voorspellen zijn.

De natuurtoets noemt de gedragscode en de daaraan verbonden consequenties in het geheel niet. De Commissie vindt dit onduidelijk. De gedragscode geldt niet voor alle soorten, zo zijn door de staatsecretaris bijvoorbeeld vogels en soorten uit bijlage IV van de Habitatrichtlijn uitgesloten van vrijstellingen.^{12,13} Hierdoor is nog onduidelijk of deze soorten speciale aandacht nodig hebben en welk type maatregelen nodig zijn. De Commissie mist een duidelijk overzicht van 1) de mogelijkheden om effecten op deze beschermde soorten te voorkomen, 2) de kansrijkheid en effectiviteit hiervan én 3) de maatregelen die getroffen zullen worden.¹⁴

De Commissie adviseert voorafgaand aan de besluitvorming in een aanvulling op het MER een duidelijk overzicht te geven van de maatregelen voor soorten, die speciale aandacht nodig hebben. Geef hierbij aan welke van deze maatregelen volgen uit de gedragscode zorgvuldig winnen en welke niet. Daarmee kan mogelijk ook onnodige natuurschade voorkomen worden en ontstaat een beter zicht op de uitvoerbaarheid van het plan binnen natuurbeschermingsregelgeving.

2.2 Landschap en cultuurhistorie

Het rivierenlandschap in de Gendtse Waard is landschappelijk en cultuurhistorisch waardevol, onder andere door de afwisseling van open plassen en graslanden met dicht oobos en de aanwezigheid van historische elementen als kleiputten, restanten van een smalspoor en de Kaakse dam. Het MER stelt dat het plan (erg) positief zal uitpakken voor landschap en cultuurhistorie. De Commissie kan zich voorstellen dat de eindsituatie inderdaad in landschappelijk opzicht een verbetering kan opleveren en dat er mogelijkheden zijn om het landschap te versterken. De effectbeschrijving is echter onvoldoende helder om deze conclusie te trekken. Wat betreft cultuurhistorie geeft het MER hiervoor zelfs nauwelijks onderbouwing. Ook de scores van de alternatieven zijn korte stellingen zonder een onderbouwing.

Oorzaak hiervan is dat het MER geen systematisch overzicht van aanwezige landschappelijke en cultuurhistorische waarden bevat, inclusief beantwoording van de vraag welke waarden wel en welke niet door het plan en de alternatieven daarvoor worden beïnvloed. Evenmin zijn de negatieve effecten op bestaande landschappelijke waarden los beschouwd van eventuele positieve effecten van het plan en de alternatieven.¹⁵

---

¹² Het goedkeuringsbesluit geeft aan dat *'...Op grond van artikel 16b, lid 4, van het Besluit geldt de vrijstelling voor de verboden bedoeld in de artikelen 8 tot en met 12 van de Flora- en faunawet niet voor beschermde soorten genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn, vogels en bijlage 1 van het Besluit, indien er werkzaamheden uitgevoerd worden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting...'*

¹³ Het gaat dan bijvoorbeeld om de soorten gewone dwergvleermuis en poelkikker.

¹⁴ Hierbij is het ook van belang duidelijk aan te geven welke maatregelen genomen worden op basis van de gedragscode en overige maatregelen. Deze informatie is ook nodig om duidelijk te maken dat er sprake is van vrijstellingen die vallen onder de gedragscode en/of om aannemelijk te maken dat een ontheffing verleend kan worden en daarmee zicht te krijgen op de uitvoerbaarheid van het plan.

¹⁵ Deze punten zijn door de Commissie in [haar NRD-advies](#) (december 2017) ook benoemd.

Hierdoor is onduidelijk hoe de weergegeven scores tot stand zijn gekomen en is niet na te gaan of deze correct zijn. Ook is het niet goed mogelijk voor de lezer van het MER om zich een beeld te vormen van de effecten omdat visualisaties in het geheel ontbreken.

De Commissie adviseert om voorafgaand aan de besluitvorming in een aanvulling op het MER alsnog een onderbouwing van de effecten op landschap en cultuurhistorie op te nemen met visualisaties en op basis van een beschrijving van concrete landschappelijk elementen en structuren.¹⁶

2.3 Grondwater, kwel en infiltratieveranderingen

In het MER en de bijlagerapporten zijn verschillende uitgangspunten gehanteerd¹⁷ over het toekomstige waterpeil. Hierdoor is voor de Commissie onduidelijk of de berekende effecten zoals kwel- en infiltratieveranderingen (zowel binnen- als buitendijks) voldoende betrouwbaar zijn. De Commissie verwacht namelijk dat de berekende effecten voor de grondwaterstanden en de kwel- en infiltratiesituatie (mede) afhankelijk zijn van het in de plas opgelegde oppervlaktewaterpeil.

Een mogelijke oplossing hiervoor is als eerste stap voor de berekende hydrologische effecten een gevoeligheidsanalyse uit te voeren voor verschillende oppervlaktewaterpeilen in de buitenpolder. Deze analyse geeft antwoord op de vraag in hoeverre de lokale hydrologie beïnvloed wordt door peilverschillen in dit gebied. Afhankelijk van het antwoord kan de vervolgvraag beantwoord worden of aanvullende hydrologische berekeningen en eventueel maatregelen nodig zijn

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER een nadere onderbouwing op te nemen van het (in de berekeningen gehanteerde) oppervlaktewaterpeil en de hydrologische effecten (grondwaterstijghoogten, kwel en infiltratie).

2.4 Rivierkunde

Het MER concludeert dat de alternatieven (inclusief de doorontwikkelde voorkeursvariant) voor het effect op sedimentatie en erosie niet voldoen aan het Rivierkundig

¹⁶ Het rapport Gendtse Waard variantenstudie (BWZ ingenieurs / Bureau Waardenburg, 2016) uit de NRD-fase van dit project, geeft al basisinformatie voor het uitvoeren van deze analyse.

¹⁷ In de geohydrologische berekeningen is uitgegaan van een gemiddeld waterpeil in de Gendtse waard van NAP +7,8 meter als gemiddeld waterpeil in de uiterwaard. In het MER wordt op verschillende plaatsen gesteld dat het gemiddeld waterpeil in de uiterwaard ca NAP + 9 m bedraagt (zie bijvoorbeeld paragraaf 18.2 en de Legger van het Waterschap Rivierenland, zoals weergegeven in figuur 2.6 van het geohydrologisch onderzoek van Sweco van 06-06-2018). In de toelichting in het rapport van Sweco wordt aangegeven dat het polderpeil niet actief wordt gehandhaafd door het waterschap en dat het peil derhalve sterk afhankelijk is van het peil op de Waal dat in de periode 1984 - 2018 gemiddeld NAP +7,51 m bedraagt. Gelet op de licht drainerende werking van de Waal wordt voor de berekeningen een peil van NAP +7,8 m opgelegd. Het is niet duidelijk waarom er in de geohydrologische berekeningen is uitgegaan van een afwijkend peil en wat de gevolgen hiervan zijn voor de berekende effecten, zoals kwel- en infiltratieveranderingen, zowel binnen- als buitendijks.

Beoordelingskader (RBK).¹⁸ Zonder maatregelen is het plan daardoor rivierkundig niet uitvoerbaar. Hieronder gaat de Commissie in op de consequenties.¹⁹

2.4.1 Sedimentatie en erosie

Het MER kent voor het effect op sedimentatie en erosie een neutrale score (0) toe, omdat er wordt verwacht dat er kan worden voldaan aan het RBK.²⁰ De hiervoor noodzakelijke (extra) maatregelen zijn echter nog onbekend en de mogelijk daaraan verbonden negatieve milieueffecten niet beschreven.

De Commissie adviseert om voorafgaand aan de besluitvorming in een aanvulling op het MER alsnog aanvullende mitigerende maatregelen op te nemen om ongewenste sedimentatie en erosie tegen te gaan. Geef aan hoe effectief deze zijn en welke milieueffecten deze maatregelen met zich meebrengen. Motiveer tot slot welke maatregelen gekozen worden en toon aan dat daarmee het plan rivierkundig uitvoerbaar is.

2.4.2 Dijkstabiliteit

In het MER zijn de risico's voor de stabiliteit van de primaire waterkering kwalitatief beoordeeld vanwege de relatief grote afstand van de werkzaamheden tot de waterkering. Gesteld is dat het plan geen effect heeft omdat werkzaamheden buiten de Keur- en beschermingszone van de dijk blijven. Er wordt echter niet ingegaan op de mogelijke (negatieve) effecten voor de *taludstabiliteit* door verandering (verhoging) van de stijghoogte in het grondwater onder de dijk.²¹ De in het MER getrokken conclusie dat de effecten voor de primaire waterkering zeer beperkt en enkel positief²² zijn, vindt de Commissie daarom nog niet voldoende onderbouwd.

De Commissie adviseert om voorafgaand aan de besluitvorming in een aanvulling op het MER in te gaan op de mogelijke effecten voor de taludstabiliteit van de primaire waterkering als gevolg van veranderingen in de stijghoogte van het grondwater ter plaatse.

2.4.3 Hoogwaterveiligheid

Tot slot merkt de Commissie op dat een beschouwing van de gevolgen van de herinrichting voor mogelijk toekomstige maatregelen in relatie tot het Deltaprogramma²³ niet is opgenomen. Hierdoor is onduidelijk of het plan hieraan beperkingen kan opleggen. Indien dit het geval is, zijn mogelijk extra maatregelen nodig en/of een aangepast planontwerp.

¹⁸ Het Rivierkundig Beoordelingskader voor ingrepen in de Grote Rivieren beschrijft hoe de rijksoverheid bij de vergunningverlening rivierkundige effecten van voorgenomen ingrepen in de rivier bepaalt en beoordeelt.

¹⁹ Mitigerende maatregelen om de effecten voor ongewenste sedimentatie en erosie tegen te gaan zijn weliswaar uitgewerkt voor de doorontwikkelde voorkeursvariant, maar de conclusie is dat ondanks de genomen mitigerende maatregelen nog niet voldaan wordt aan het RBK

²⁰ Het zou logischer zijn om het effect voor sedimentatie en erosie in het MER dan als negatief effect te beoordelen en de verwachting uit te spreken dat het na aanpassing (mitigerende maatregelen) kan voldoen aan het RBK.

²¹ Het MER geeft bijvoorbeeld aan dat in de zogenaamde T10-situatie sprake is van een verhoging van de binnendijkse kwel en zal er ook sprake zijn van een hogere stijghoogte ter plaatse van de primaire waterkering.

²² Het effect op de taludstabiliteit wordt in het hoofdrapport van het MER zeer positief (++) gewaardeerd vanwege de verlenging van de kwelweglente door de aanberming in het westelijk deel van de Waaldijk. In het bijlage rapport (bijlage 6) wordt dit effect positief (+) gewaardeerd. De onderbouwing van de zeer positieve waardering (++) in het hoofdrapport is ook daarom onduidelijk.

²³ Zie hiervoor <https://www.deltacommissaris.nl/deltaprogramma/gebieden-en-generieke-themas/rivier-rijn/maatregelen> .

De Commissie adviseert om voorafgaand aan de besluitvorming in een aanvulling op het MER een beschouwing op te nemen waaruit blijkt dat de herinrichting geen gevolgen heeft voor de toekomstige maatregelen van het Deltaprogramma. Indien wel gevolgen aan de orde zijn, motiveer dan hoe hiermee omgegaan wordt.

2.5 Bodem

Het MER stelt²⁴ dat de vrijkomende grond in het plangebied onder het generieke kader van het Besluit bodemkwaliteit (Bbk) kan worden hergebruikt. De Commissie wijst erop dat dit generieke kader mogelijk niet van toepassing is op alle grondstromen. Voor bijvoorbeeld 'demping van een stuk van het bestaande water naast de primaire waterkering' (onderdeel van de inrichting) en 'inzet van verwijderde bovengrond voor de reconstructie van oevers' kan de Circulaire voor de herinrichting van diepe plassen²⁵ van toepassing zijn. Onduidelijk is of, bij toetsing aan de eisen uit deze Circulaire, al de vrijkomende gronden (bodem en baggerspecie) op een milieuhygiënisch verantwoorde wijze kunnen worden hergebruikt binnen het plangebied, waardoor ook de haalbaarheid van de beoogde eindinrichting onduidelijk is.

De Commissie adviseert om voorafgaand aan de besluitvorming in een aanvulling op het MER te onderbouwen dat het generieke kader van het Bbk van toepassing is op alle grondstromen. Mocht (ook) de Circulaire diepe plassen van toepassing zijn, motiveer dan dat aan de eisen uit deze Circulaire kan worden voldaan.

2.6 Samenvatting

Een beschrijving van de 'voorkeursvariant doorontwikkeld extra natuur' en de milieueffecten van deze variant ontbreken nog in de samenvatting. Deze variant is ook niet opgenomen op kaart. Het kaartmateriaal in het MER en de samenvatting is daarbij slecht leesbaar door de kleine schaal, het ontbreken van een legenda en doordat verschillen tussen de alternatieven niet op de kaart tot uitdrukking komen²⁶.

De Commissie adviseert om voorafgaand aan de besluitvorming in een aanvulling op het MER een aangepaste samenvatting op te nemen met:

- een beschrijving van de 'voorkeursvariant doorontwikkeld extra natuur' en de milieueffecten;
- beter kaartmateriaal;
- eventueel gewijzigde of nieuwe inzichten die voortkomen uit de in dit advies geadviseerde aanvullingen.

Hierdoor zijn bestuurders en belanghebbenden straks beter in staat zich een beeld te vormen van het plan en de alternatieven daarvoor.

²⁴ Zie pagina 69.

²⁵ De [Circulaire herinrichting van diepe plassen van het ministerie van IenW uit 2010](#) richt zich op het beoordelen van meldingen van voorgenomen toepassingen van grond- en baggerspecie in het kader van de herinrichting van diepe plassen.

²⁶ Het kaartmateriaal in de natuurtoets is wel van voldoende kwaliteit.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing

Toetsing door de Commissie

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep beoordeelt of het MER de benodigde milieu-informatie bevat en of deze juist is. Als er informatie ontbreekt of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij die essentieel vindt. Dat is het geval als aanvullende informatie in haar ogen kan leiden tot andere afwegingen. Dan adviseert de Commissie de ontbrekende of gecorrigeerde informatie alsnog beschikbaar te stellen, voordat het besluit wordt genomen. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de werkgroep het gebied bezocht waar milieugevolgen kunnen optreden. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

drs. Sjoerd Harkema (secretaris)

drs. Reinoud Kleijberg

drs. Marinus Kooiman

ir. Rob Speets

ir. Harry Webers (voorzitter)

drs. Frank Wijnants

Besluit(en) waarvoor dit milieueffectrapport is opgesteld

Bestemmingsplan en ontgrondingsvergunning

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor activiteiten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een MER vereist zijn. De bijlagen C en D bij het Besluit milieueffectrapportage geven aan om welke [activiteiten](#) het gaat. Voor deze procedure gaat het in ieder geval om de activiteit C4 (haven/pier), C16.1 (winning oppervlaktedelfstoffen), D3.2 (waterkering/dijk) en D0.9 (landinrichtingsproject). Een MER is ook nodig omdat effecten op Natura 2000-gebieden optreden die in een Passende beoordeling moeten worden beschreven. Daarom is een gecombineerd plan-/project-MER opgesteld.

Bevoegd gezag besluit(en)

Gemeenteraad van Lingewaard (bestemmingsplan) en de Gedeputeerde Staten van Gelderland (ontgrondingsvergunning)

Initiatiefnemer besluit(en)

Burgemeester en wethouders van de gemeente Lingewaard (bestemmingsplan), K3Delta en steenfabriek De Zandberg (ontgrondingsvergunning)

Coördinerend bevoegd gezag m.e.r.-procedure

Provincie Gelderland

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

Het bevoegd gezag heeft de Commissie gemeld geen zienswijzen of adviezen te hebben ontvangen omdat het project vooruitlopend op de nog op te stellen ontwerpbesluiten nog niet ter visie gelegd is.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft beoordeeld?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiener.nl projectnummer [3263](#) in te vullen in het zoekvak.

VOORLOPIG

Commissie voor de milieueffectrapportage
A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e mer@eia.nl
w commissiemer.nl

